Del 2

Min uppväxt på Ringvägen 112, på 50-och 60-talet

Södermalm på den tiden

Det fanns många barn här på Söder och familjerna var ofta trångbodda. Många bodde 4-5 personer i ett rum. Då var det svårt att ta hem kamrater för att leka, så vi var mycket nere i parkerna. Den populäraste här omkring var " Ringvägsparken" eller "Gropen" som vi kallade den. Officiellt heter den Lilla Blecktornsparken. En annan park som vi lirade mycket "jota" i var " Bohusparken" som väl aldrig har varit en officiell park, men för oss dög gräsmattan och grusplanen bra, där nu förskolan Tullstugan ligger på Östgötagatan. Ibland hände det att vi plankade in på Hammarby IP, men då fick vi vara beredda på att snabbt kasta oss tillbaka över staketet när " vaktisen" kom springande. Hammarby IP var ju frestande för oss grabbar. Det var en gräsplan med nätmål och runt om planen fanns det en löparbana med kolstybb. Där kördes också speedway-tävlingar. Det är den enda fotbollsplan som jag vet om där man fick gå ut på kolstybben för att lägga en hörna.

Flera av mina kamrater bodde här i kvarteret, medan andra bodde i kvarteren runt omkring. Jag gick i Sofia Folkskola (en förfärligt lång skolväg för en sjuåring), så man slog ju ofta följe med kamrater på vägen. De bodde på Metargatan, Katarina Bangata, Ljusterögatan mm. De som bodde på andra sidan Ringvägen, t.ex. Bjurholmsplan fick gå i Katarina Södra och hade nära till skolan.

Oftast var lägenheterna små, 1-2 rum och omoderna. På Metargatan fanns det till exempel bara gemensam dusch och bad i källaren där dom fick boka tid. På Bjurholmsplan var det samma sak och dessutom hade de inte varmt vatten i lägenheterna. Det fick de göra själva i en varmvattenberedare som stod i köket. Sämst standard var det i arbetarbarackerna på Ringvägen (snett emot Eriksdalsskolan). Där fanns bara en vattenpump på gården och torrdass i en länga ute på gården. Det är alltså inte så konstigt att en del familjer valde att flytta ut till nybyggda områden i förorten, t.ex. till Farsta som byggdes runt 1960.

Vi var lyckligt lottade här på Ringvägen 112, där det fanns både badrum och rinnande kallt och varmt vatten i lägenheterna som generellt även var större. Vi kunde också ta hem lekkamrater.
Tur det, för gården var inte så kul på den tiden.

Gården

Den tråkigaste delen av fastigheten var gården. Där stod tre soptunnor under taket på "uthuset" där ni nu har ett sopnedkast. Det enda övriga som fanns var en piskställning mitt på gården. Det fanns inga blommor och träd, ingen sandlåda, inga cykelställ och inga balkonger. Idag är gården betydligt mer trivsam ! När det är varmt är det skönt att sitta där i de bekväma trädgårdsstolarna!

Hyresvärden "konsulinnan" Elsa Olander var väldigt konservativ och tillät inga förändringar vare sig i huset eller på fasaden. Att spela fotboll på gården var förbjudet! "Konsulinnan" var rädd att fönsterrutorna skulle krossas. Vi grabbar kunde ändå inte låta bli och använde istället en tennisboll och lovade varandra att inte skjuta höjdare. Vi använde portalerna mot Rutger Fuchsgatan och Östgötagatan som mål tills portvakten, som bodde på nedre botten på Rutger Fuchsgatan kom springande.

Några andra lekar som var populära var Burken och Ubban. Burken var en variant på kurragömma. Burken ställdes mitt på gården och kunde man sparka till den utan att bli upptäckt , gick man fri. Då var det bra att kunna springa in i en av portarna , åka upp till 5 trappor och sen komma ut genom en en annan.
För att leka Ubban behövde man en serietidning av typ Kapten Miki som hade en storlek som en tredjedel av en vanlig serietidning. Den kostade 25 öre. Den rullades ihop och så satte man en gummisnodd runt den. Då hade man tillverkat en fin ubba. En av oss fick ha ubban från början och skulle sedan kasta och träffa någon annan som då fick ta över ubban. Det brukade bli rätt stökigt och högljutt.

Jag och min kompis Kjelle brukade ha speedwaytävling runt piskställningen.Vi var inspirerade av Speedwaytävlingarna på Hammarby IP. Söderkisen Varg-Olle Nygren var en stor idol på den tiden. Kjelle hade en röd Bambino trehjuling med handbroms! Själv hade jag en framhjulstrampad tvåhjuling med en gul trälimpa! Kjelle brukade vara snabbast på långsträckorna, men i kurvorna kom jag igen och körde om honom.

Gatumusikanter
På helgerna kunde det hända att en spelman kom in på gården. Oftast en dragspelare. Han spelade och sjöng den tidens populära låtar. Vi öppnade fönstren och satt där och lyssnade. Sen rullade vi in en fem-öring eller nån annan liten slant i en bit tidningspapper och kastade ner till honom. När det hade slutat regna "pappersknyten"upphörde musiken och gatumusikanten samlade ihop dom, lyfte på hatten och tackade för sig. Sen gick han vidare till nästa gård.
På den tiden var portarna inte låsta på dagtid. Portvakten låste porten på kvällen och låste upp på morgonen.

Hissarna
Här i kvarteret Metspöet 2 fanns det även hissar. De var gallerförsedda så man kunde se ut på gården och mot trapphusen när man åkte i dom. Det gjorde också att man fick en luftigare känsla. I hissarna fanns också en fällbar sits som kunde vara bra att sitta på om hissen skulle fastna, vilket hände emellanåt.

TV:n – en innovation
Min far köpte vår första TV 1957, men då var det inte så många program. Onsdagarna var sändningsfria och det fanns bara en kanal. Sändningarna var analoga och det krävdes en antenn för att kunna ta emot programmen. Vi

hade bara en bordsantenn, men mottagningsförhållandena var dåliga, bland annat eftersom väggarna i huset är tjocka. Vi fick inte sätta upp antennen utanför fönstret , för det "förstörde stadsbilden" enligt konsulinnan. Vi provade då att dra en lång antennkabel upp på väggarna och upp mot fönstren. Det hjälpte lite men det var svårt att helt bli av med snöfallet i rutan och skuggorna på TV-bilden. Om vi hade endast *en* skugga fick vi vara nöjda. På lördagarna sändes Djungel-Jim med Johnny Weissmüller och då kunde det hända att barn i huset kom upp till oss för att titta. Vi kunde bli ganska många framför TV:n.
Biograferna var nog inte speciellt förtjusta i TV:n. De var rädda för att få färre kunder och så blev det säkert när sändningarna fick en bättre kvalitet och utbudet ökade.
Förr var ju att "gå på bio" ett sätt att träffas, nu verkar matställena ha tagit över den rollen.

Boende i huset
I vårt hus bodde många olika yrkesarbetare. Från vanliga arbetare till konditor, läkare, polis mm.
Konditor Sven Gunnarsson med familj bodde på Ringvägen 112, 1 trappa.
Han drev ett konditori på Götgatan som fortfarande finns kvar och även ett i gatuplanet på Ringvägen, i hörnet mot Östgötagatan , där det nu är tandvård.

Under oss på tredje våningen bodde doktor Pettersson. Han hade en mottagning i sin lägenhet. En gång när jag spelade hockey i köket med en tom plåtburk ringde det på dörren. Där stod hans sköterska och skrek att " doktorn hör inte hjärtljuden", så jag var tvungen att avsluta matchen mot mig själv. Det var tråkigt för jag höll på att vinna!
Köksbänkarna hos oss hade marmorskivor och var låga. I vår lägenhet var en av marmorskivorna krackelerad. Min mor önskade att bänkar och skåp skulle komma upp i normalhöjd. Konsulinnan kom på besök för att inspektera köket. Hon lutade sig då mot den krackelerade skivan varpå en bit ramlade ner rakt på hennes tår!
En konsulinna skriker inte! Inte heller kastar hon sig ner på köksgolvet och rullar runt som en argentinsk fotbollsspelare – nej, hon haltar sakta men värdigt mot ytterdörren, säger farväl och stänger dörren efter sig. Därefter skriker hon – invärtes!
Det dröjde inte många dagar förrän snickarna kom upp, tog bort marmorskivorna och skåpen och gjorde om köket till normalhöjd.

I huset hjälptes vi åt. Om någon var bortrest tittade grannarna ofta till deras lägenhet. Jag kommer inte ihåg att det var något inbrott i lägenheterna. På vinden, där det fanns förråd, kunde det däremot ske inbrott.

Affärer i kvarteret
På den här tiden fanns inga köpcentra utan småbutiker var det vanliga. Men jag minns också den jättestora anläggningen för varuautomater på Götgatan vid Skanstull. Den lär ha varit världens största när den invigdes 1963 med hela 1500 fack! Där fanns även kylvaror. Från början lyste det i alla facken , men med tiden slocknade ett efter ett ofta p.g.a. vandalisering.

Vid vårt hus fanns det många småbutiker både på Rutger Fuchsgatan och Ringvägen. I hörnet till vänster när man gick ut från porten på Ringvägen låg Frukt-Bernhard som sålde både frukt och godis. Där köpte jag min första popcorn-påse på 50-talet. Det var amerikanska popcorn i en påse som var genomskinlig och hade stjärnbanerets färger. I påsen fanns även en ruta av ett filmnegativ. Eftersom man inte kunde se vad det föreställde kastades det omgående. Det var en stor upplevelse att äta sina första popcorn. De var både vita och gyllengula och jag fastnade direkt för dem.

I tablettasken Alfa fanns det också bilder. Det var ofta en allsvensk fotbollsspelare och de bilderna kunde man samla på. Frukt-Bernard sålde även lösgodis – ett-öres,två-öres och fem-öres. Det var kul att handla där. Några år senare mot mitten av 60-talet kom jag att stöta på Nacka Skoglund hos Frukt-Bernard. Han var där med två hårt sminkade damer, hade en systempåse under armen och skulle köpa frukt till damerna. Det var stort att stå i närheten av legenden Nacka, men jag lämnade affären innan han handlat klart. Han skulle väl ta med damerna hem på en liten "fruktstund" kan jag tänka mig. Nacka bodde på Katarina Bangata där han också var född. En annan stor fotbollsspelare som vi såg här emellanåt var Tom Turesson, Hammarby IF.

Mitt emot Frukt-Bernard låg konditori Gateau. De sålde stans bästa Schwarzwaldtårta. I den lilla runda paviljongen kunde man sitta och fika.

På Rutger Fuchsgatan fanns det både bilförsäljare, tobaksaffär och en livsmedelsaffär - Wallméns - där vi ofta handlade mat. Wallméns hade ett skyltfönster där det rann vatten och det var sågspån på golvet. Wallméns hade ett butiksbiträde som ibland kom upp med varorna till oss. Min mor brukade ringa ner till affären och beställa och min far betalade 1 gång i månaden. Om butiksbiträdet kom upp med varorna i en korg hade hon ofta stoppat ner en mjölkchoko med tre kolor. Om man var hemma och syskonen inte hade slutat skolan, kunde man sno åt sig hela biten själv.

Bredvid Wallméns låg en mjölkbutik där mjölken köptes i glasflaskor. Lite längre ner på Rutger Fuchsgatan fanns det en skomakare och några fler butiker.

Till höger när man kom ut från porten på Ringvägen låg Hindersons garn – en affär som min mor ofta besökte. Bredvid den låg konditori Gunnarssons som även sålde väldigt god mjukglass.

I hörnet Götgatan/Ringvägen låg ett ölsjapp. Deras vita, runda lyktor ovanför ingången finns kvar än idag. Granne med ölsjappet på Ringvägen låg " Nöjeskatten" där Carl Gustaf Lindstedt och Arne Källerud spelade revyer. Bredvid Nöjeskatten fanns konditori Valencia och biografen Cameo, men det var Götgatan som var det riktiga eldoradot för bio-älskare. Där fanns till exempel Cora, Söderbio, Victoria, Göta Lejon, Lejonungen och Mona.

På andra sidan Ringvägen i hörnet mot Götgatan låg en bank och bredvid den fanns Ringbaren. På båda sidor av Ringvägen fanns det gott om

tobaksaffärer och frisörer. En gammal dam hade en korvkiosk i hörnet Östgötagatan/Ringvägen och stekte alltid korven i smör. Det fanns även några telefonkiosker på Ringvägen – en i hörnet mot Södermannagatan och en vid Katarina Bangata. De vittjade vi dagligen på väg till skolan och kunde hitta en 10-öring eller 25-öring. Då var dagen räddad!
Det fanns även en frimärksaffär på Ringvägen som sålde både stämplade och ostämplade märken. Vi tyckte det var kul att samla märken i ett frimärksalbum, där man kunde se vilka märken som ingick i respektive serie.

Åhléns var det stora varuhuset, hade fler våningar än idag och där handlades ofta julklappar.

På Ringvägen - där Söderlås nu finns - låg Systembolaget. Det var välbesökt av Söders pilsnergubbar. Ibland hände det att de åkte ut till Skrubba för tillnyktring. När de sen återvände till stan släpptes de av vid Skanstull. Då gick lämmeltåget över Ringvägen till Systemet. Sen hann de inte längre än till porten vid Ringvägen 112 innan det var dags att korka upp. När jag kom hem från skolan kunde jag mötas av ett gäng gubbar nere i porten. Vi visste inte deras namn utan döpte de efter hur de såg ut – "Krulliga håret, Vita rocken" etc. Då visste alla vilka det handlade om. Gubbarna var ganska oförargliga och gjorde inte mycket väsen av sig. Tvärtom – en gång hade jag nytta av en av dem. Jag hade glömt portnyckeln och dörren var låst. Det var sent på natten och jag funderade på om jag skulle behöva gå bort till Södermannagatan och ringa mina föräldrar. Då ser jag en av gubbarna komma gående på Ringvägen. Han frågade mig : "Ska`ru in" ? "Ja tack" sa jag. Då tittade han på portlåset, tog fram en gigantisk nyckelknippa, tittade på låset igen och valde sedan en nyckel som passade perfekt. "Juste" sa jag och klev in. I hissen upp till 4 trappor tänkte jag på honom och förstod att den där nyckelknippan nog var hans livförsäkring. Med hjälp av den kunde han säkert ta sig in i vilken port som helst på Söder och därmed undvika att behöva övernatta på en parkbänk ute i kylan.

Mycket har hänt här kring fastigheten – Folksams brand 1957. Vi såg lågorna från köksfönstret. Det Stora Tunnelraset hösten 1965 som vi kunde följa från vårt fönster mot Ringvägen och även på TV. Det fanns ett hål borrat i korsningen Ringvägen/Östgötagatan där man kommunicerade med de instängda och skickade ner mat och dryck. Bosse Holmström kommenterade i TV.

Högertrafikomläggningen 1967 = Dagen då spårvagnarna försvann! Den sista spårvagnen som gick på Ringvägen var prydd med vimplar och svenska flaggor. Ombord fanns en orkester som spelade när spårvagnen åkte ner från Ringvägen till Rutger Fuchsgatan för att sedan åka vidare över gamla Skanstullsbron på väg mot den slutliga vilan.
Dessa historier finns väl beskrivna på webben och andra ställen.

Ja, så här minns jag mitt Söder för 60-70 år sedan. Det var en underbar tid på många sätt. Somrarna var alltid varma, med solsken och bad på "Jerka Beach" (Eriksdalsbadet) eller i Mälaren.
Vintrarna var alltid vita med snöbollskrig och skridskoåkning på naturis. När

de hade spolat på Hammarby IP var det allmänhetens åkning på helgerna med schlagermusik i högtalarna!

Jag har egentligen bara ljusa minnen från min uppväxt här på Söder!